

Atletiek in 1915

1. Bestuurlijk en organisatorisch

Het jaar 1915 is een omslagpunt in de organisatie van de NAU. Was daarvoor sprake van een gestage ontwikkeling met sprongetjes voorwaarts en soms een terugslag, nu wordt er een belangrijke stap voorwaarts gemaakt. Er is een grote toename van het aantal verenigingen en van het aantal wedstrijden. Er ontstaat een intensieve samenwerking met het leger en de marine en mede daardoor neemt ook het aantal deelnemers aan wedstrijden aanzienlijk toe. Op zondag 6 juni komt een eind aan het voorzitterschap van Willem Hartmann en volgt Pieter Wilhelmus Scharroo, kapitein der genie, hem op.

Jaarvergadering

Het bestuur van de NAU krijgt in januari antwoord van de verenigingen op het voorstel om de jaarvergadering uit te stellen. De verenigingen gaan akkoord. *De Telegraaf* van 15 januari voegt er hoopvol aan toe: *‘waarschijnlijk tot na den oorlog’*.

In de bestuursvergadering op 15 mei besluit men de jaarvergadering over 1914 te houden in Amsterdam op 6 juni. Andere besluiten zijn onder meer om De Gouden Plak over 1914 niet toe te kennen, omdat er maar één wedstrijd is gehouden. Voor de Gouden Plak over 1915 wijst het bestuur aan Deventer en Rotterdam. Deventer, Rotterdam en Amsterdam mogen diverse Nederlandse kampioenschappen organiseren. Ook komt er een 12-uurs mars voor burgers en militairen. Verder zal de technische commissie een examen opstellen voor instructeur in de atletiek en op de jaarvergadering een voorstel indienen om het touwtrekken niet meer op te nemen op NAU wedstrijden.

Op zondag 6 juni is het zover, de uitgestelde jaarvergadering heeft plaats in Krasnapolsky. Erelid Pim Mulier is aanwezig en afgevaardigden van Ajax, AAV, De Spartaan, UD, Geldersche Voetbalbond, Pro Patria, RS&GV, Philips Sport Vereeniging en de NVB (Sam Bronkhorst). Het financiële verslag krijgt bijval, er zit 87,59 1/2 gulden in kas. De TC krijgt geen instemming voor het voorstel om het touwtrekken uit het wedstrijdprogramma te schrappen. Pro Patria vraagt het bestuur om de contributie voor verenigingen te verlagen. Het bestuur neemt in overweging dit te doen voor nieuwe verenigingen. Kellenbach dringt er bij het bestuur op aan meer toenadering te zoeken tot de militaire autoriteiten en beveelt aan om militairen in het bestuur op te nemen. Hij verzoekt Hartmann zijn plaats in te ruimen en stelt als nieuwe voorzitter voor, de kapitein der genie Pieter W. Scharroo. Na lange discussie stelt Hartmann zich niet meer beschikbaar. Mulier en Kellenbach bedanken Hartmann voor alles wat hij voor de atletiek heeft gedaan.

Het nieuwe bestuur bestaat uit:

- Pieter Scharroo, voorzitter
- Carl Hirschman, 2^e voorzitter
- Dick de Vries, secretaris-generaal
- Egbert de Herder, penningmeester
- en de leden jhr. luitenant Floris J.A. Calkoen¹, Jac. Hoogveld, Herman van Leeuwen, Jan

¹Jonkheer Florentius Jacobus Abraham Calkoen (1883 - 1942) is in die periode 1e luitenant bij de compagnie wielrijders in Zutphen. Daarvoor heeft hij zich in de sport verdienstelijk gemaakt als secretaris van de Edesche Lawn Tennis Club. Tijdens de Bezetting wordt hij lid van de Ordedienst. Hij wordt door de bezetter gearresteerd, ter dood veroordeeld en in concentratiekamp Sachsenhausen bij Oranienburg gefusilleerd.

Ploeger en Dick Willink.

In de technische commissie komen:

- Willem Hartmann, voorzitter
- Charles Kellenbach, secretaris-generaal
- en de leden luitenant Willem P. Hubert van Blijenburgh², Jan Ploeger, Herman van Leeuwen, Gerard Burger en Jac. Hoogveld.

Aan het slot van de vergadering verzoekt Carl Hirschman het bestuur om pogingen in het werk te stellen tot meerdere samenwerking met het Nederlandsch Gymnastiek Verbond.

*Het nieuwe bestuur van de NAU, meteen na de verkiezing. Zittend van links naar rechts Egbert de Herder, Pim Mulier, Pieter Scharroo, Carl Hirschman en Dick de Vries. Staand van links naar rechts Charles Kellenbach, Floris Calkoen, Jan Ploeger, Jac. Hoogveld en Herman van Leeuwen. Dick Willink ontbreekt.
Bron De Revue der Sporten van 23 juni 1915.*

In *De Revue der Sporten* van 10 juni schrijft Leo Lauer over een belangrijke mutatie in de NAU, brengt hulde aan Hartmann en ziet in Scharroo de geschikte figuur om het fijnere diplomatieke bestuurswerk te verrichten. Wel heeft hij kritiek op de gang van zaken, door iemand te kiezen die geen lid is van de NAU en de minder tactvolle voorbereiding op de wisseling van de wacht.

Op zaterdag 19 juni komt het bestuur bijeen met Pim Mulier en de reserve luitenant Julius Königs. Dick Willink bedankt schriftelijk als bestuurslid. Het bestuur stelt als opvolger kandidaat de aanwezige Julius Königs. De contributie voor nieuwe verenigingen gaat terug van 10 naar 5 gulden. Gemobiliseerde militairen mogen lid worden van de NAU. Het bestuur gaat plaatselijke consuls benoemen. De NAU benoemt in augustus tot consul voor Bolsward

²Willem Peter Blijenburgh (1881 - 1936) laat begin van de eeuw zijn achternaam wijzigen in Hubert van Blijenburgh. Hij is beroepsmilitair en neemt als schermer deel aan vijf Olympische Spelen. Hij verwerft aan de universiteit van Gent en aan het Springfield College in de USA een academische graad in de lichamelijke opvoeding.

en omstreken G.H. Sutherland Roijaards. Verder in Deventer S. Coldewey, voorzitter van UD en in Eindhoven J. Hofkes. Er wordt een actie gestart voor het verkrijgen van subsidies. Opnieuw wil men zich richten tot voetbal- en korfbalverenigingen om lid te worden van de NAU. Hirschman beveelt aan om in de winter cross countries te organiseren. Scharroo en De Vries gaan de NAU vertegenwoordigen bij het NOC.

Op 10 juli vergadert de technischecommissie. Onderwerpen zijn onder andere de voorgenomen opleiding door het Ministerie van Oorlog van sportinstructeurs en de deelname van atleten aan sportdemonstraties voor militairen. Hartmann wordt afgevaardigde van de NAU in de technischecommissie van het NOC. Hartmann, Kellenbach en Van Leeuwen gaan het dagelijks bestuur vormen van de technischecommissie. In Amsterdam, Rotterdam, Arnhem, Deventer en Breda zal de technischecommissie subcommissies vormen.

Eveneens op 10 juli vergadert het dagelijks bestuur van de NAU met het NGV. Van Tuyll en Hirschman zijn namens het NOC aanwezig. Men besluit samen te gaan werken en het NGV zal op eigen atletiekwedstrijden de reglementen van de NAU hanteren.

Weer wendt de NAU zich, in overleg met de atletiekcommissie van de NVB, tot de voetballers en verenigingen en bonden om lid te worden van de NAU.

In augustus wordt duidelijk dat Dick de Vries de NAU gaat verlaten, wegens vertrek naar Indië. Egbert de Herder neemt tijdelijk het secretariaat over. Na schriftelijke stemming wordt Julius Könings de opvolger van Dick de Vries als secretaris.

De korfbalbond gaat atletiekdiploma's instellen voor haar leden. De eerste proeven zijn op zondag 5 september in Amsterdam.

Het uniebestuur belegt op zaterdag 21 augustus een buitengewone vergadering en neemt afscheid van secretaris Dick de Vries. Naast bestuursleden en leden van de technischecommissie zijn ook aanwezig baron van Tuyll van Serooskerken en Pim Mulier. Voorzitter Scharroo belooft om De Vries op de eerstvolgende jaarvergadering voor te dragen als erelid van de NAU.

Het Sportblad van 11 november meldt dat de hoofdcommissaris van politie in Rotterdam een klacht heeft ingediend bij de NAU over wilde wedstrijden of wedlopen. Het bestuur van de NAU brengt in herinnering dat het NAU-leden verboden is aan niet door het bestuur goedgekeurde wedstrijden deel te nemen. Daaronder vallen in de eerste plaats wedstrijden uitgeschreven door de vereniging DOS in Rotterdam en door diverse caféhouders aldaar.

Op 12 december vergadert de atletiekcommissie van de NVB o.l.v. Carl Hirschman, bijgewoond door de NAU-vertegenwoordiger Egbert de Herder. Besloten wordt het atletiekprogramma voor de voetballers uit te breiden met hamerwerpen, touwtrekken en de 5000m.

Het bestuur van de NAU stelt de Jaarlijksche Algemeene Vergadering op zondag 16 januari in Amsterdam.

Samenwerking met leger en marine

In Amsterdam is een sportcommissie gevormd op initiatief van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, met als taak om sport te propageren onder de gemobiliseerde militairen. Voorzitter is de kantonrechter en voorzitter van 't Nut mr. Ferdinand Kranenburg, secretaris de kapitein

der genie en uit de schermwereld afkomstige Pieter W. Scharroo, penningmeester is Carl Hirschman. Namens de atletiekunie zit Dick de Vries in de commissie. De sportcommissie stelt onder meer atletiek materiaal ter beschikking om op de verschillende forten van de stelling Amsterdam demonstraties te houden voor de militairen.

Niet alle garnizoensplaatsen beschikken over atletiek materiaal en de NAU schrijft de militaire autoriteiten aan met het verzoek op te geven welk materiaal men gratis zou willen ontvangen. De opperbevelhebber van land- en zeemacht is ingenomen met het schrijven van de NAU en vraagt de commandanten opgaven te doen van hun behoeften aan atletiek materiaal. Er komen rond 100 aanvragen binnen voor 621 speren, 379 discussen, 370 polsstokken, 106 springstandaards, 401 kogels, 273 touwen, 64 stenen, 101 werphamers, 95 estafettevlaggetjes³ en 85 hindernissen. Ondertussen ontvangt de NAU bijdragen om dit alles te bekostigen, doch deze zijn volstrekt onvoldoende. Men laat opnieuw een circulaire uitgaan en vraagt om financiële ondersteuning. Medio maart is er 850 gulden binnengekomen, nog niet meegerekend 100 gulden van H.M. de Koningin-moeder. Het overgrote deel van de giften komt uit Rotterdam. Uitgever J. van der Ven uit Baarn schenkt 300 exemplaren van het boekje *Hardlopen* van Hartmann uit 1909, dat in de pers als achterhaald wordt bestempeld. In april stuurt de NAU volgens een opsomming in *De Revue der Sporten* naar de garnizoenen: 200 polsstokken, 200 speren, 100 reserve polsstokken, 200 discussen, 200 kogels, 95 estafettevlaggetjes, 500 boekjes over atletiek, 200 wedstrijdreglementen en 800 propagandaboekjes. Ook H.M. de Koningin schenkt begin mei 100 gulden, waardoor de stand komt op 1046,25 gulden.

Op diverse plaatsen in het land worden sportdemonstraties gehouden zoals in Den Haag, Amsterdam, Bergen op Zoom, Haarlem, Deventer en Witmarsum. Herman van Leeuwen, Jan Ploeger of Dick de Vries verzorgen hierbij de atletiek.

De introductie van de sport in het leger omvat ook het invoeren van langeafstandsmarsen. De NAU is regelmatig bij de organisatie betrokken. Ook buiten de atletiek gaan sportorganisaties dit soort marsen organiseren. Gerard Burger ontpopt zich in *Het Sportblad* als een groot voorstander van deze marsen. Er verschijnt in de bladen nu ook kritiek op de lichamelijke gesteldheid van de soldaten en op de legerleiding, die zelf tot dan toe nog niet veel heeft ondernomen. De meeste initiatieven zijn afkomstig uit de sportwereld.

Ondertussen melden zich bij de NAU als donateur steeds meer hoge militairen en hoogwaardigheidsbekleders, zoals jhr. C.L. van Suchtelen adjudant van Prins Hendrik, P. Kleijnhens generaal-majoor van de Genie, mr. F. Kranenburg kantonrechter, H.C.J. ter Beek majoor der Infanterie, Jhr. L. van Brandeler substituut griffier arrondissementsrechtbank Amsterdam, L.J.H. Habbema commandant der Brigade Grenadiers en Jagers en ook Frits baron van Tuyll van Serooskerken.

Op zondagmorgen 5 september komt het dagelijks bestuur van de NAU bijeen in Amsterdam en installeert de militaire propagandacommissie en de medischecommissie. Voorzitter Scharroo verricht het openingswoord waarna diverse andere sprekers waaronder luitenant Willem Hubert van Blijenburgh, dr. Meijers, majoor Ter Beek en Pim Mulier hun zegje doen.

³In die tijd wordt in de estafette nog een vlaggetje doorgegeven en niet een stok zoals tegenwoordig. De introductie van de estafettestok in Nederland is pas in 1916. Zie *De Revue der Sporten* van 29 juni 1916.

Samenwerking met NOC

De NAU is eind maart voornemens in Rotterdam, Den Haag en Amsterdam weer vaardigheidsproeven van het Nederlandsch Olympisch Comité te organiseren. De eerste proeven zijn op zondag 9 mei in Rotterdam. Steph van Duin slaagt opnieuw voor alle atletiekeisen. Daarna volgen examens in Den Haag, Utrecht en andere plaatsen. In Den Haag zijn 37 deelnemers, waaronder veel militairen en spelers van Sparta, Quick en HBS. Onder de namen die van luitenant Willem Hubert van Blijenburgh, Dick de Vries, Joop Boutmy, Henk Ferzenaar, Jan van Dobben, Harry van Rappard en Eddy Alting Siberg. Pim Mulier komt kijken.

De NAU is aanwezig op de jaarlijkse algemene vergadering van het NOC op zaterdag 11 september in Krasnapolsky. Het NOC heeft twee subsidies aangevraagd bij de regering die beide zijn afgewezen. De een groot 25.000 gulden voor lichamelijke opvoeding de andere 2.000 gulden voor een reis naar de USA. Wel heeft de regering 38.000 gulden ter beschikking gesteld gedurende de mobilisatie voor de aankoop van sportmateriaal voor het leger. Scharroo wordt gekozen in het bestuur van het NOC, in de plaats van de terugtrekkende luitenant A.E.W. de Jong. Pim Mulier stelt voor de naam van de organisatie te veranderen in Nederlandsche federatie van Lichaamsvaardigheid en als onderdeel daarvan een Olympisch Comité dat zich bezighoudt met de uitzending van atleten naar Olympische Spelen. Aangenomen wordt het bestuursvoorstel om aan de naam van NOC toe te voegen 'Nederlandsche federatie voor Lichaamsvaardigheid'. Scharroo stelt voor nog in 1915 een moderne vijfkamp voor militairen uit te schrijven.

Begin oktober komt het bestuur van het NOC bijeen en besluit om in augustus 1916 Nationale Olympische Spelen te organiseren. In overleg met de NAU besluit men de legerwedstrijden in 1916 te herhalen.

Boekjes

In *De Revue der Sporten* van 29 september start Leo Lauer een polemiek tegen Julius Könings, die hij beticht van boekplundering. Könings heeft in de loop van het jaar artikelen gepubliceerd en gebundeld laten verschijnen in een boekje. Daarin heeft Lauer diverse malen letterlijk zinnen vastgesteld, afkomstig uit het boekje *Hoe men voor Athletiek oefent* van Burger uit 1914. Könings heeft nagelaten om naar het werk van Burger te verwijzen.

In het najaar verschijnt een boekje *Athletiek in het Leger en op de vloot* geschreven door luitenant Willem P. Hubert van Blijenburgh. Het is tevens een propaganda vlugschrift van de NAU.